

**ПРОУЧВАНЕ НА ОТНОШЕНИЕТО НА 14 – 16-ГОДИШНИ УЧЕНИЦИ ОТ
ГРАД РУСЕ И ГРАД ШУМЕН, ТРЕНИРАЩИ БАСКЕТБОЛ, ОТНОСНО
РАБОТАТА НА СПОРТНИЯ ПЕДАГОГ – ТРЕНЬОР**

Янко В. Янков

**STUDY OF THE ATTITUDE OF 14 –16-YEAR OLD STUDENTS FROM THE CITY
OF RUSE AND THE CITY OF SHUMEN, TRAINING BASKETBALL, REGARDING
THE WORK OF A SPORTS PEDAGOGUE - COACH**

Yanko V. Yankov

ABSTRACT: This report presents the results of a survey of the opinion and attitude of students training basketball to the implementation of the training and competitive process of basketball and a direct assessment of the work of their direct teacher and coach. Feedback between respondents and sports educators will improve the work process in sports clubs and increase its efficiency.

KEYWORDS: basketball, coaching, students

Изследването е финансирано по проект „Съвременни тенденции в обучението по физическо възпитание и спорт“ № РД-08-155/05.02.2020 г. от бюджетната субсидия на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

Съревнователният характер, колективността на игровите действия, честата смяна на ситуациите и високата емоционалност правят баскетбола любим и популярен спорт за ученици и възрастни. Той е един от спортовете с най-висок социален статус сред населението [7].

Клубовете, развиващи баскетбол са обединени в Българска федерация по баскетбол. Основни направления в дейността на клуба са спортна подготовка, селекция, трансфери, медицински надзор, реклама, работа с публиката, икономико-юридически въпроси, спонсори, информация, стратегия и пр.[5].

Детско - юношеския спорт се намира в криза поради закриване на много спортни училища и ученически спортни школи. Възникналите проблеми, се дължат както на неблагоприятната икономическа обстановка, така и на недобрата организация и контрол от страна на държавните институции [6]. Тези думи се потвърждават и от изследвания на други автори. След 1990 г. въпреки политическите декларации, подчертаващи значението на системата за управление на таланти в спорта, селекцията на таланти, както и други свързани подсистеми на българския спорт започват да корозират. Броят на младите спортисти и треньори постепенно намалява [1]. Усилията трябва да бъдат насочени освен към популяризирането му и към подобряване на качеството на учебно-тренировъчния и възпитателния процес.

Като основни изпълнители на тази мисия се натоварват треньорите с тяхната компетентност и квалификация. Те са специалистите, от които трябва да тръгне промяната и повишаването на качеството на баскетбола в България.

Спортният директор на ФИБА Европа **Коста Илиев** смята, че българският баскетбол отново може да бъде важен фактор в Европа, но за целта трябва да бъдат положени повече усилия. ... „Според мен трябва да се положат малко повече усилия да се инвестира в развитието на треньорите. Нивото на един спорт зависи основно от тяхното ниво”[8].

МЕТОДИКА

ЦЕЛТА на нашата разработка е да анализираме моментното състояние на организация и реализация на учебно-тренировъчния и състезателния процес по баскетбол.

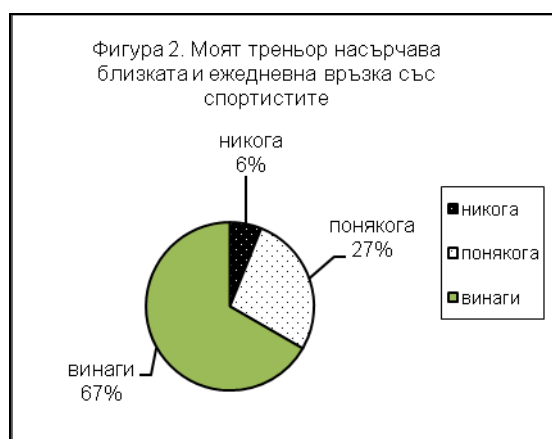
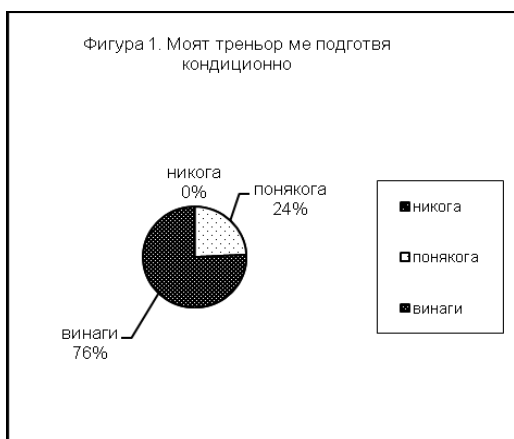
ЗАДАЧИТЕ за осъществяването на целта бяха:

- литературен обзор на източници, касаещи качеството на работата на спортните педагози в България;
- анкетно изследване на мнението и отношението на ученици, играещи баскетбол, към качеството на обучението;
- препоръки за подобряване на работата в спортните клубове.

За постигането на целта разработихме анкетна карта, чрез която реализирахме проучването, обработихме получените резултати и извършихме планирания анализ.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

За решаване на поставените задачи осъществихме анкетно проучване сред 66 ученици на възраст 14 – 16 години, трениращи баскетбол от град Русе и от град Шумен. Средният спортен стаж на анкетираните е 4,8 години. Анкетата включва 22 въпроса, които са с възможност за избор от 3 варианта на отговор. Тя е анонимна. На вашето внимание представяме по-значимите за нашето изследване отговори. В началото на нашия доклад изброихме някои от дейностите, с които се занимават спортните клубове. До голяма степен тези дейности лежат на плещите на треньорите в клубовете, които поради липса на финансиране съвместяват няколко позиции освен треньорските си ангажименти. Това без съмнение влияе на качеството на извършваната от тях работа.

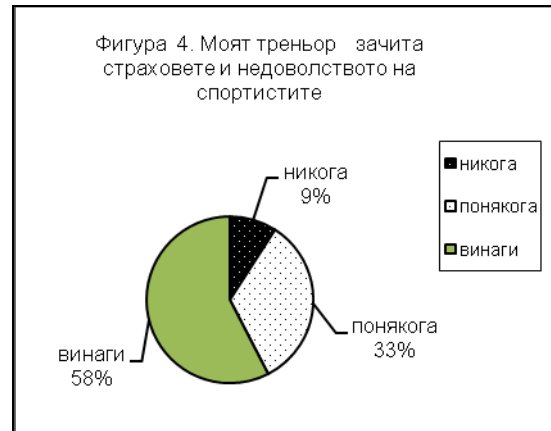
На фигура 1 представяме отговорите на учениците на въпрос, касаещ кондиционната им подготовка. 76% от анкетираните изразяват мнение, че треньорът им ги подготвя „винаги“ кондиционно, 24% имат леки резерви с отговор „понякога“.

Баскетболът е колективен спорт и определено фигурата на треньора и личният пример, който той дава на състезателите, са водещи за изграждането на добри спортисти и добри хора. На фигура 2 илюстрираме отговорите на младите баскетболисти, касаещи отношенията вътре в екипа. 67% са на мнение, че треньорът търси и поощрява по-близкия контакт.

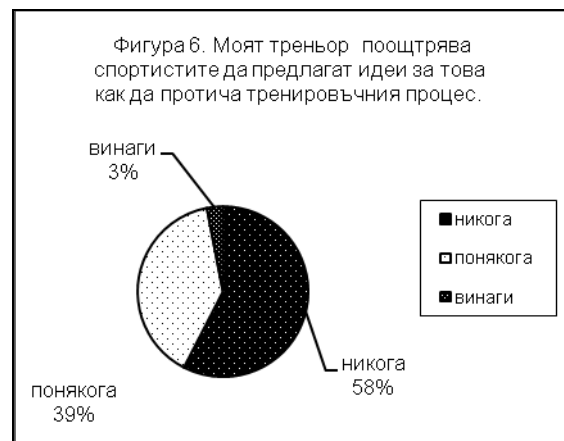
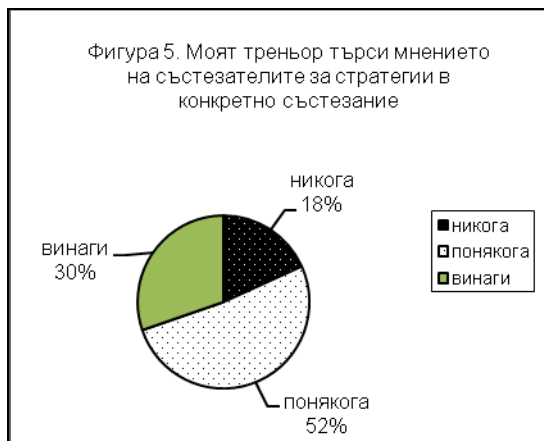
Един от основните принципи в ТМФВ и спорта е залегнал в следващия ни въпрос (фигура 3), където 58% отговарят, че поставените им цели и задачи са адекватни на техните възможности. 36% мислят, че това понякога е така и 6% смятат, че задачите към тях никога не са адекватни на техните възможности.

В следващата част от нашата анкета въпросите са насочени към това дали треньорите търсят мнението на състезателите си за определяне на тактиката за отделна среща или протичането на определени тренировки. Като се вземе под внимание фактът, че контингентът от анкетираните са юноши между 14 и 16 години и би трябвало вече да са овладели основите на играта, от една страна, и немалкият среден спортен стаж, от друга, един такъв диалог в умерени граници би помогнал да бъдат по-добре разбрани треньорските указания и планове за провеждане на тренировъчния и състезателния процес. От отговорите на въпроса „**Моят треньор зачита страховете и недоволството на спортистите**“ разбираме, че голям брой

анкетирани дават положителна оценка. Общо 58% мислят, че треньорът зачита страховете и недоволството на състезателите си и се съобразява с това (фигура 4).

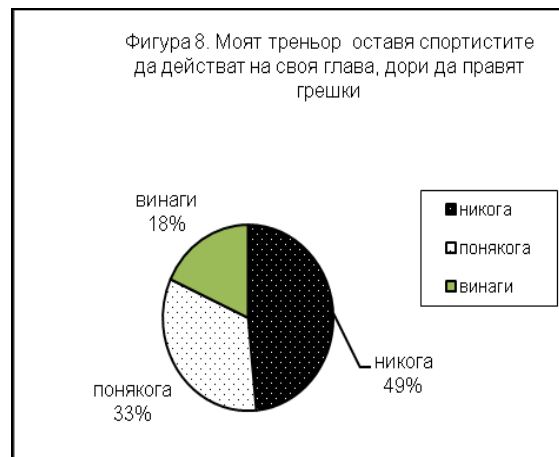
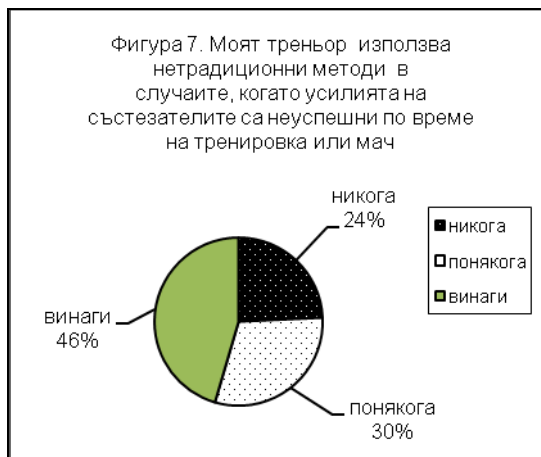

От следващите две фигури добиваме представа за толерантността на спортния педагог към участието на спортистите в тактическата работа в отбора (фигура 5) и мнението за начина на провеждане на тренировки (фигура 6). Относно стратегията в конкретно състезание 30% казват, че треньорът винаги се вслушва в тях, а 52%, че това се случва понякога. За сравнение при фигура 6 мненията са на обратния полюс и категорично 58% от запитаните отговарят, че треньорът им никога не приема идеи как да протича тренировъчният процес.

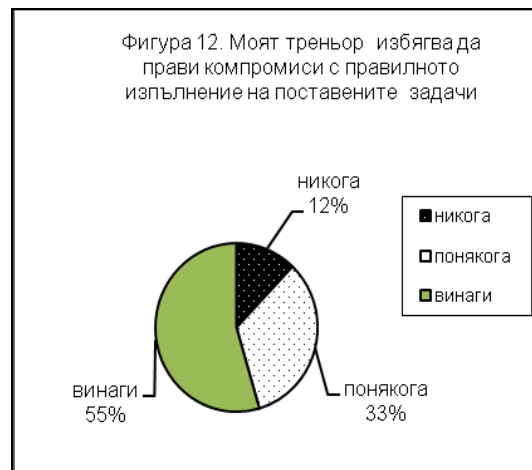
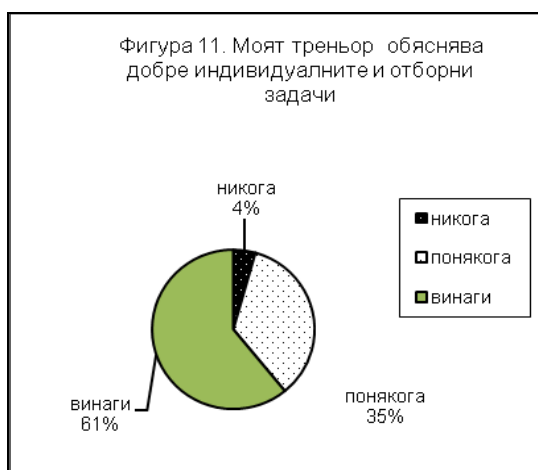
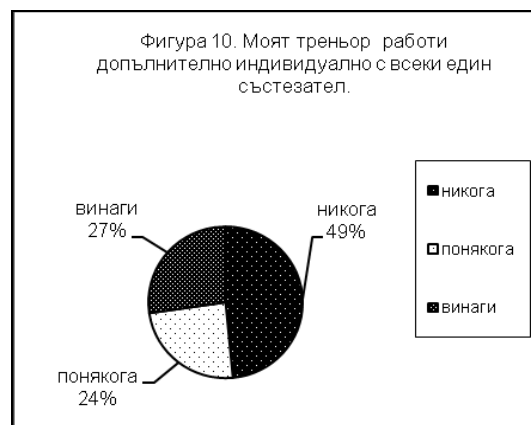
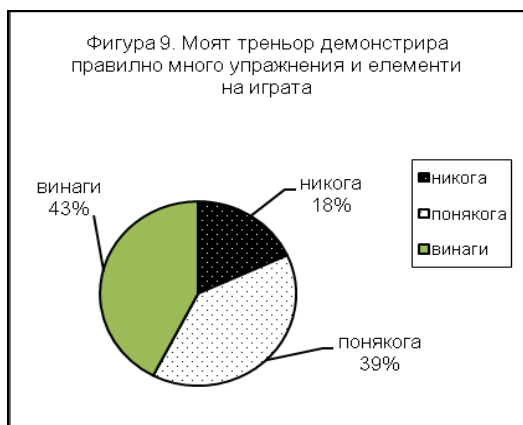

От мненията на въпроса „Моят треньор използва нетрадиционни методи в случаите, когато усилията на състезателите са неуспешни по време на тренировка или мач” (фигура 7) получаваме информация за уменията за адаптиране и приспособяване на треньора при неуспешна реализация на поставените задачи. 46% от респондентите отговарят, че винаги при наличието на такива условия се използват нетрадиционни методи на работа, други 30% твърдят, че това се случва понякога, и около 1/4 от всички запитани (24%) смятат, че се подхожда изцяло консервативно.

Мненията изобразени чрез фигура 8 засягат свободата, която играчите получават в своите действия, отнесена към грешките, които допускат. Тук притеснителен факт е, че 18% твърдят, че винаги могат да действат на своя глава, дори да правят твърде много грешки.

Последната част от анкетата е насочена към това да разберем какъв демонстратор е треньорът според спортистите (фигура 9) и дали обясненото от него е разбираемо (фигура 11). Според получените мнения 43% смятат, че имат добър демонстратор в лицето на своя треньор, а положителният процент е още по-голям при въпроса, отнасящ се за обясняването на елементите в играта. Тук 61% са доволни от указанията и разясненията.

Друг важен момент за постигане на успех и производството на качествени състезатели е допълнителната подготовка, която всеки спортен педагог извършва в или извън залата със своите състезатели. Тази допълнителна дейност може да бъде както ментална, психофизическа и друга, но без нея крайният успех е подложен под съмнение. От попълнените 66 анкетни карти 49% твърдят, че никога не им се обръща индивидуално внимание за занимания извън

тренировъчния план и в добавка към него. Този факт буди тревожност и показва негативни страни или по-скоро пропуски, допуснати от спортните педагози.

На последната фигура 12 изобразяваме резултатите от отговорите на въпроса „**Моят треньор избягва да прави компромиси с правилното изпълнение на поставените задачи**”. Тук повече от половината запитани (55%) твърдят, че техният треньор винаги изисква, а 33% смятат, че понякога прави компромис с правилното изпълнение на поставените задачи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От направения литературен обзор можем да направим обобщението, че за повишаване на резултатите и развитието на баскетбола в България е необходимо да бъде инвестирано в развитие на треньорите като барометър за бъдещ успех.

В резултат на обработената анкета и направения анализ можем да заключим, че тренировъчният и състезателния процес по баскетбол в клубовете от градовете Шумен и Русе са на добро ниво. Респондентите имат доверие и положително мнение за своите треньори, което е една добра основа за бъдещо развитие.

За постигане на желания резултат и производството на качествени състезатели, освен комплекс от знания и умения, които трябва да притежава треньорът по баскетбол, той се нуждае и от високо ниво на взискателност към изпълнението на поставените задачи и цели. Навременната корекция и контролът при изпълнение на баскетболните елементи са в основата на повишаване на качеството на работа в тренировъчния, а оттам и състезателния процес в клубовете.

Литература:

1. Дашева, Д. и др. 2015: Детско-юношески спорт и елитен спорт– конвергенция и нова визия, Спорт и наука 1/2015г, стр. 3–17.
2. Дашева, Д. 2017: За развитие на системата на българския спорт// Сп. Спорт и наука, кн. 3,2017, с. 3–15.
3. Малчев, М., Н. Йорданова 2001: Теория и методика на физическото възпитание. Шумен, 2001.
4. Наков, К. Спортът за всички – състояние и перспективи// Сп. Въпроси на физическата култура, 1991, кн. 11/12.
5. Петров, Л., Н. Първанов 2010: Относно състоянието на детско-юношеския баскетбол в България, Сборник научни трудове на Шуменски университет.
6. Симеонова, Т. и др. 2014: Състояние и перспективи на детско-юношеския спорт в община Шумен, Сборник научни трудове „Иновации в образованието“, Шумен 2014, с. 404.
7. Църова, Р., Т. Нейкова, Н.Маврудиева 2011: Изследване на интересите и отношението на учениците и учителите по физическо възпитание и спорт към баскетболната игра // Сп. Спорт и наука, брой 2, 2011 г., 114–122 стр.
8. bgbasket.com.

*Янко Василев Янков, преподавател, доктор
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”,
Педагогически факултет, катедра „ТМФВ и спорт”
y.yankov@shu.bg*

*Yanko Vasilev Yankov, PhD
University of Shumen,
Faculty of Education,
y.yankov@shu.bg*